

Ks. Andrzej Suski

STRUKTURA LITERACKA PERYKOPY O DOBRYM PASTERZU (J 10, 1—18)

Na temat perykopy o Dobrym Pasterzu wypowiadało się wielu autorów¹. Zwrócili oni uwagę na występujące tu paralelizmy wyrażań i wyczuwalny rytm. Próbowaliśmy podzielić tekst na strofy, określić jego specyficzną formę literacką, dotrzeć do wykorzystanych tradycji, by w oparciu o nie wyróżnić pewne elementy, które pierwotnie miały istnieć niezależnie od siebie.

Zasadniczy jednak problem dotyczy zwartości kompozycyjnej perykopy. Zdaniem R. Bultmanna trudno dopatrzeć się w niej uporządkowanej całości, co najwyżej można mówić o luźno powiązanych jednostkach, które łączą obraz pasterza i owiec². Podobne opinie podzielają H. Strathmann³ i E. Schick⁴. Wnikliwsze jednak badania nad

¹ Bibliografia na temat perykopy o Dobrym Pasterzu (J 10) jest dość obszerna. Nie licząc komentarzy na uwagę zasługują następujące pozycje: F. Spitta, *Die Hirtengleichnisse des vierten Evangeliums*, ZNW 10 (1909) 59—80; 103—127; J. A. Gregy, *I am the Good Shepherd*, ExPT 31 (1919—20) 491—493; E. C. Hoskyns, *The Good Shepherd*, „Theology” 2 (1921) 202—207; J. Döllner, *Das Gleichnis vom Guten Hirten in Palästinischer Beleuchtung*, TPQ 74 (1921) 265—266; E. Modersohn, *Jesus der Gute Hirt*, Bad Blankenberg 1935; E. Fascher, „*Ich bin die Tür*”. *Eine Studie zu Joh 10, 1—18*, „Deutsche Theologie” 9 (1942) 33—57; 118—133; tenże, *Zur Auslegung von Joh 10, 17—18*, „Deutsche Theologie” 8 (1941) 37—66; L. Soubigou, *Le Pasteur, la porte et les brebis*, „Année Théologique” 7 (1946) 244—253; J. Schneider, *Zur Komposition von Joh 10*, w: „*Coincidence Neotestamentica*” XI Lund 1947, 220—225; G. Faccio, *Il Pastore Buono* (*Giov. 10, 1—6*), *TerSa* 23 (1948) 105—112; J. Quasten, *The Parable of the Good Shepherd* (*Jo 10, 1—21*), *CBQ* 10 (1948) 1—12; J. A. T. Robinson, *The Parable of John 10, 1—5*, *ZNW* 46 (1955) 233—240; P. W. Meyer, *A Note on John 10, 1—18*, *JBL* 75 (1956) 232—235; D. M. Stanley, *I am the Good Shepherd*, „*Worship*” 35 (1961) 287—293; A. George, *Je suis la porte des brebis*, *BiViChr* 51 (1963) 18—25; D. Mollat, *Le bon pasteur*; *Jean 10, 11—18*. 26—30, *BiViChr* 52(1963) 25—35; J. J. O'Rourke, *Jo 10, 1—18: series parabolarum?* *VD* 42 (1964) 22—25; O. Kiefer, *Die Hirtenrede. Analyse und Deutung von Joh 10, 1—18*, Stuttgart 1967; A. J. Simonis, *Die Hirtenrede im Johannes-Evangelium. Versuch einer Analyse von Johannes 10, 1—18 nach Entstehung, Hintergrund und Inhalt*, Rom 1967; I. de la Potterie, *Le Bon Pasteur*, w: *Populus Dei*, II. Studi A. Card. Ottaviani, Roma 1969, 927—968; K. Stemberger, *Les brebis du Bon Pasteur*, *AssS* 25 (1969) 62—70; J. D. M. Derrett, *The Good Shepherd: St. John's Use of Jewish Halakah and Haggadah*, *StTh* 27 (1973) 25—50; F. Gryglewicz, *Jezus jako brama i pasterz*, w: *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*, Lublin 1975, 251—273.

² Por. R. Bultmann, *Das Evangelium des Johannes*, Göttingen 1952, 272.

³ Por. H. Strathmann, *Das Evangelium nach Johannes*, Göttingen 1954, 9.

⁴ Por. E. Schick, *Das Evangelium nach Johannes*, Würzburg 1956, 14. 97.

strukturą literacką perykopy o Dobrym Pasterzu (J 10, 1—18) prowadzi do innych wniosków. Autorzy podkreślają jej zwartość kompozycyjną o której świadczą między innymi słowa tematyczne, inkluzyje oraz paralelizmy⁵. Wydaje się jednak, że w analizach struktury literackiej tekstu zbyt mało uwagi poświęca się zapowiedziom tematycznym. Praca A. Vanhoye na temat struktury literackiej listu do Hebrajczyków może posłużyć za wzór tego typu badań⁶. Autor wykazał w niej, że poszczególne sekcje listu rozpoczynają się zdaniem tematycznym, które z kolei podejmują zapowiedzi tematyczne podsekcji. Znajomość takiej właśnie struktury pozwala wnioskować o planowym układzie tematycznym i zwartości tematycznej utworu oraz ułatwia rozpoznanie jego zasadniczych treści. W przypadku J 10, 1—18 rzecz przedstawia się następująco:

I. PAROIMIA (10, 1—5)

(1^a) Zaprawdę powiadam wam:

- (1^b) Kto nie wchodzi do owczarni przez bramę
 lecz wdziera się inną drogą — (1^c) ten jest złodziejem
 i rozbójnikiem
- (2^b) Kto jednak wchodzi przez bran — (2^b) jest pasterzem owiec
- (3^a) Temu odźwierny otwiera a owce słuchają jego głosu
- (3^b) woła on swoje owce po imieniu i wyprowadza je.
- (4^a) A kiedy wszystkie wyprowadzi, staje na ich czele
- (4^b) a owce postępują za nim — (4^c) ponieważ głos jego znają
- (5^a) Natomiast za obcym nie postępują
- (5^b) lecz będą od niego uciekać — (5^c) ponieważ nie znają
 głosu obcych.
- (6) Tę przypowieść (paroimian) opowiedział im Jezus, lecz oni nie
 pojęli znaczenia tego, co im mówił.
- (7^a) Powtórnie więc powiedział do nich Jezus:
- (7^b) Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam:

II. MOWA WYJAŚNIAJĄCA (10, 7^c—18)

(7^c) JA JESTEM BRAMĄ OWIEC

- (8^a) Wszyscy, którzy przede mną przyszli
- (8^b) są złodziejami i rozbójnikami
- (8^c) a nie posłuchały ich owce.
- (9^a) Ja jestem bramą
- (9^b) Jeśli ktoś wejdzie przeze mnie, będzie zbawiony
- (9^c) wejdzie i wyjdzie i znajdzie paszę

⁵ Por. A. J. Simonis, dz. cyt., 12—39; O. Kiefer, dz. cyt., 10—26.

⁶ A. Vanhoye, *La structure littéraire de l'épître aux Hébreux*, Paris 1963.

- (10^a) Złodziej przychodzi po to, aby kraść, zabijać i niszczyć
 (10^b) ja przyszedłem po to, aby życie miały i miały je w obfitości.
 (11) JA JESTEM DOBRYM PASTERZEM. DOBRY PASTERZ
 DAJE ŻYCIE ZA OWCE SWOJE.
 (12^a) Najemnik zaś i ten, kto nie jest pasterzem, którego owce nie znają
 (12^b) widzi nadchodzącego wilka, opuszcza owce i ucieka
 (12^c) a wilk porywa je i rozprasza
 (13) a to dlatego, że jest najemnikiem i nie troszczy się o owce.
 (14^a) Ja jestem dobrym pasterzem
 (14^b) i znam moje
 (14^c) i moje mnie znają
 (15^a) i podobnie mnie zna Ojciec
 (15^b) i ja znam Ojca.
 (15^c) I życie moje oddaję za owce.
 (16^a) Mam także i inne owce, które nie są z tej owczarni
 (16^b) i te muszę przyprowadzić
 (16^c) i będą słuchać głosu mego
 (16^d) i nastanie jedna owczarnia i jeden pasterz.
 (17) Dlatego miłuje mnie Ojciec, bo ja życie moje oddaję aby je znów odzyskać
 (18^a) nikt mi go nie zabiera, lecz ja od siebie je oddaję
 (18^b) mam je moc odebrać i mam je moc znów odzyskać
 (18^c) taki nakaz otrzymałem od mego Ojca.

Perykopa o Dobrym Pasterzu dzieli się na dwie części, które wprowadza identyczna formuła: „Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam” (ww. 1^a i 7^b). Uwaga redaktora (ww. 6—7^a) określa charakter pierwszej — chodzi mianowicie o mowę zagadkową (paroimia). Druga spełnia funkcję wyjaśnienia, ponieważ słuchacze „nie zrozumieli tego, co im (Jezus) powiedział”. Można więc przypuszczać, że między mową zagadkową (ww. 1^b—5) i mową wyjaśniającą (ww. 7^c—18) zachodzą powiązania tematyczne. Zaczniemy od omówienia pierwszej, by następnie przeanalizować pod względem literackim drugą.

I. MOWA ZAGADKOWA (ww. 1^b—5)

Pierwsze dwa zdania tej mowy (ww. 1^b—2), szczególnie wyeksponowane w całości perykopy, pełnią funkcję wprowadzenia tematycznego:

Kto nie wchodzi do owczarni przez bramę
 lecz wdziera się inną drogą — ten jest złodziejem i rozbójnikiem
 Kto jednak wchodzi przez bramę — jest pasterzem owiec.

Pomiędzy zdaniem o treści negatywnej i zdaniem o treści pozytywnej zachodzi paralelizm przeciwstawny, który kontrastuje złodzieja

i rozbójnika z pasterzem owiec⁷. Kontrast wnosi akcenty polemiczne i służy dla podkreślenia wyrażenia: „jest pasterzem owiec”. Fakt, że zamyka ono wstęp mowy zagadkowej świadczy o jego pozycji emfaticznej. Uwypukleniu zasadniczych i powiązanych z tym wyrażeniem treści służy również powtarzające się w obu członach słownictwo: *eiserchomenos dia tes tyras; ton probaton*.

Na zasadzie paralelizmu przeciwstawnego zbudowane są także końcowe ww. 4—5. Tym razem Jezus kontrastuje pasterza z „obcym”. Za pierwszym owce postępują (4^b), ponieważ głos jego znają (4^c), za drugim zaś nie postępują (5^a), ponieważ nie znają głosu obcych (5^c).

Z powyższego wynika, że mowę zagadkową rozpoczynają i kończą wyrażenia układające się w paralelizmy przeciwstawne, które tym różnią się między sobą, że pierwszy wychodzi od zdania o znaczeniu negatywnym i przechodzi do zdania o treści pozytywnej (ww. 1^b—2), natomiast drugi wychodzi od stwierdzenia pozytywnego po którym następuje negatywne (ww. 4—5). Obydwa razem tworzą figurę chiazmu (A—B—B¹—A¹)⁸.

W zakresie ww. 3—4 można zauważyć kolejne paralelizmy w układzie chiasmicznym, które świadczą o kunsztownej strukturze literackiej mowy. Chodzi o działalność pasterza względem owiec i reakcję owiec na działalność pasterza:

owce słuchają jego głosu (3 ^a)	owce... głos jego znają (4 ^c)
wyprowadza (3 ^b)	wyprowadzi (4 ^a)

W pozycji paralelnej występują nadto wyrażenia w. 3^{a-b} a następnie w. 4^{a-b}. W pierwszym przypadku jest mowa o tym, że owce znają głos pasterza a ten woła je po imieniu (*phones//phonei*), w drugim zaś czynności pasterza, który kroczy na czele owiec odpowiada reakcja owiec, które za nim postępują (*poreuetai//akolouthei*).

Ww. 1—2 podkreślają moment *wejścia* do owczarni a z kolei ww. 3—5 koncentrują się na aspekcie *wyjścia* z owczarni. Zawsze jednak chodzi o naświetlenie zasadniczego motywu tzn. pasterza. Po tym można poznać pasterza, że wchodzi do owczarni właściwą drogą, rozpoznany zarówno przez odźwiernego jak owce, by następnie wyjść na czele owiec, które za nim postępują. Na kanwie schematu „wejść—wyjść” jawi się również motyw drugorzędny, złodzieja i rozbójnika, nazwanego pod koniec oględnie „obcym”. Wchodzi on do owczarni nielegalną drogą i wychodzi bez owiec, gdyż te od niego uciekają.

⁷ Paralelizmy przeciwstawne z zastosowaniem imiesłowów występują często w ewangelii janowej — por. 3, 6, 18, 20, 31, 36; 4, 13 n.; 7, 18 itd.

⁸ Chiazm jest dość częstym zjawiskiem zarówno w Starym jak Nowym Testamencie — por. N. W. Lund, *The presence of Chiasmus in the Old Testament*, *AJSL* 46 (1929—30) 104—126; tenże, *Chiasmus in the New Testament*, The University of North Carolina Press 1942; J. Jeremias, *Chiasmus in den Paulusbrieften*, *ZNW* 49 (1958) 145—156; A. Vanhoye, dz. cyt., 60—61; W. Bühlmann—K. Scherer, *Stilfiguren der Bibel*, Fribourg 1973, 40—42.

Pod względem tematycznym i literackim ww. 1^b—5 stanowią zwartą całość. Można w niej wyróżnić wprowadzenie tematyczne (ww. 1—2) i jego rozwinięcie (ww. 3—5). Wśród różnych motywów wprowadzenia na pierwszy plan wysuwa się postać pasterza. Część rozwijająca temat uwypukla jego działalność względem owiec i reakcję owiec na działalność pasterza. Osoba zaś złodzieja i rozbójnika służy do uwydatnienia postaci pierwszoplanowej czyli spełnia rolę drugoplanową. Paralelizmy zachodzące między wyrażeniami mowy zagadkowej scalają ją w zwartą jednostkę literacką.

II. MOWA WYJAŚNIAJĄCA (ww. 7^c—18)

Na skutek niezrozumienia u słuchaczy tego, co Jezus powiedział *en paroimia* następuje wyjaśnienie. Według J 16, 25. 29 Jezus przemawiał *en paroimias*, ponieważ jednak uczniowie nie mogli Go zrozumieć zapowiedział objawienie *en parresia*. *Paroimia* u Jana nie jest jednoznacznym odpowiednikiem paraboli u synoptyków. Trudno ją nawet utożsamiać z alegorią⁹. Mowa zagadkowa bowiem zawiera szereg konkretnych choć ukrytych aluzji do osoby i misji Jezusa, które mogły być w pełni zrozumiane przez kolejne objawienie. Chodzi więc o dwa etapy objawienia. Jest to schemat charakterystyczny dla apokaliptyki żydowskiej, gdzie po mowie enigmatycznej (opis wizji, snów, obrazów symbolicznych itd.) następowało jej wyjaśnienie.

W przypadku J 10, 7^c—18 wyjaśnienie dotyczy przede wszystkim słów „brama” i „pasterz”, które wysunęły się na pierwszy plan we wprowadzeniu tematycznym mowy zagadkowej (ww. 1—2). W mowie wyjaśniającej Jezus wiąże je ściśle ze swoją osobą: „Ja jestem bramą” (ww. 7^c i 9^a); „Ja jestem dobrym pasterzem” (ww. 11 i 14^a). Mając na uwadze te właśnie wyrażenia egzegeci dzielą mowę wyjaśniającą na dwie sekcje: ww. 7^c—10 i ww. 11—18. Tu jednak powstają pytania na które dotychczas nie dano zadawalającej odpowiedzi: jaką rolę spełniają wyrażenia typu *ego eimi* w strukturze obydwu sekcji? Dlaczego występują jako dublety? Chodzi o przypadek czy planowe ich zastosowanie. Analiza struktury literackiej pozwala określić ich funkcję i celowość: są one zapowiedziami tematycznymi sekcji i ich podsekcji.

1. Pierwsza sekcja mowy wyjaśniającej: „Ja jestem bramą owiec” (ww. 7^c—10)

Pierwsza sekcja mowy wyjaśniającej skupia się na motywie bramy, druga zaś na motywie pasterza. Kolejność omawianych motywów nie jest przypadkowa, ponieważ już w ogólnym wprowadzeniu tema-

⁹ Por. I. de la Potterie, *Gesù Verità. Studi di cristologia giovannea*, Roma 1973, 57—59.

tycznym (ww. 1—2) wystąpiły one w takim właśnie porządku. Związek pierwszej sekcji ww. 1—2 jest tym ściślejszy, że podejmuje ona również inne motywy tam zapowiedziane, tzn. owiec oraz złodzieja i rozbójnika, poprzedzające i przygotowujące zasadniczy motyw pasterza.

Zdanie wprowadzające („Ja jestem bramą owiec” — w. 7^c) pełni funkcję tematu sekcji, która dzieli się na dwie jednostki o negatywnym (ww. 8) i pozytywnym (ww. 9—10) ładunku treściowym. Operowanie kontrastami, gdzie punktem wyjścia jest wzmianka o postaci negatywnej, służy uwypukleniu postaci pozytywnej. Taki właśnie układ wystąpił już na początku mowy zagadkowej (ww. 1—2). Tym razem jednak kontrast polega na zestawieniu złodzieja i rozbójnika z Jezusem w roli bramy a nie na przeciwstawieniu złodzieja i rozbójnika pasterzowi. Przy założeniu, że Jezus jest bramą owiec (w. 7^c) wszyscy inni, którzy przed Nim przyszli, mogą być tylko złodziejami i rozbójnikami, ponieważ nie weszli do owczarni właściwą drogą i nie zyskali tam posłuchu (w. 8)¹⁰.

Od w. 9 rozpoczyna się druga jednostka sekcji. Na pierwszy plan wysuwa się osoba Jezusa w roli bramy. Zapowiedziany w w. 7^c temat sekcji został częściowo powtórzony w w. 9^a, gdzie pełni rolę podtytułu.¹¹ Dwa paralelne wyrażenia w. 9^{b-c} rozwijają treść podtytułu ukazując funkcję Jezusa względem tych, którzy uznają w Nim bramę ku zbawieniu. Można tu zauważyć następujące odpowiedniki: wejście//wejdzie; będzie zbawiony//znajdzie paszę.¹² Myśl o zbawieniu w sensie pełni życia przyniesionego przez Jezusa rozwijają dwa kolejne wyrażenia paralelno-przeciwstawne (w. 10):

Złodziej przychodzi po to, aby kraść, zabijać i niszczyć
ja przyszedłem po to, aby życie miały i miały je w obfitości.
Dwa końcowe wyrażenia w. 10 występują w pozycji paralelnej do

¹⁰ Motyw bramy w mowie zagadkowej został potraktowany w kategorii przestrzennej, natomiast mowa wyjaśniająca ujmuje go w kategorii czasowej.

¹¹ W strukturze literackiej mowy wyjaśniającej ww. 7. 9 pełnią rolę zapowiedzi tematycznych i stanowią istotne elementy kompozycyjne, stąd przypuszczenia R. Bultmanna (dz. cyt., 287), że są one wtrętami ewangelisty wydają się mało prawdopodobne. Autentyczność tych wierszy kwestionuje również E. Schweizer, *Ego eimi. Die religionsgeschichtliche Herkunft und theologische Bedeutung der johannischen Bildreden*, Göttingen² 1965, 142. Przeciwnie tym przypuszczeniom przemawia również fakt, że w. 9 zdradza wyraźnie janowy charakter — por. R. Schnackenburg, *Das Johannesevangelium*. II Teil. Kommentar zu Kap. 5—12, Freiburg 1971, 368 przyp. 1.

¹² Żyźne pastwiska w Starym Testamencie kojarzą się z ideą troski Boga-Pasterza względem Izraela-owczarni (por. Ps 23, 3). Ez 34, 12—15 łączy ten obraz z myślą o zbawieniu Izraela spod władzy obcych narodów a Iz 49, 9 n. z eschatologicznymi błogosławieństwami.

dwóch pierwszych wyrażen sekcji następujących po zapowiedzi tematycznej (w. 8^{a-b}):

wszyscy, którzy przede mną przyszli (8 ^a)	ja przyszedłem (10 ^b)
są złodziejami (8 ^b)	złodziej (10 ^a)

W ten sposób sekcja stanowi spoiwą całość tak pod względem literackim jak tematycznym.

2. Druga sekcja mowy wyjaśniającej: „Ja jestem dobrym pasterzem” (ww. 11—18)

Jak w ogólnym temacie perykopy (ww. 1—2) motyw bramy pełni rolę podrzędną i przygotowawczą względem motywu pierwszoplanowego, tzn. pasterza, tak również w mowie analogiczne związki łączą pierwszą i drugą sekcję. Podczas gdy w pierwszej Jezus utożsamia się z bramą owiec, w drugiej nazwał siebie dobrym pasterzem. Ze zrozumiałych względów sekcja druga została bardziej rozbudowana od pierwszej. Pod względem struktury jednak są do siebie podobne. Do wspólnych elementów należą: 1. zapowiedź tematyczna sekcji; 2. następująca po niej jednostka antytetyczna, która wprowadza kontrastowego bohatera; 3. kolejne podtytuły sekcji i odpowiadające im podsekcje, które pozytywnie rozwijają zapowiedziany temat. Różnica między dwoma sekcjami mowy wyjaśniającej polega na tym, że pierwsza posiada tylko jeden podtytuł, z pewną modyfikacją powtarzający tytuł całej sekcji, druga zaś otwiera dwa podtytuły, które wzięte razem odpowiadają treściowo ogólnej zapowiedzi tematycznej sekcji. Fundamentalna struktura drugiej sekcji przedstawia się następująco:

1. Zapowiedź tematyczna sekcji: „Ja jestem dobrym pasterzem. Dobry pasterz daje życie za owce swoje” (w. 11)
2. Jednostka antytetyczna, która wprowadza osobę najemnika i tego, kto nie jest pasterzem (ww. 12—13)
3. Pierwsza podsekcja (ww. 14—15^a): podtytuł — „Ja jestem dobrym pasterzem (ww. 14); rozwinięcie ww. 14^b—15^b)
4. Druga podsekcja (ww. 15^c—18): podtytuł — „I życie moje oddaję za owce (w. 15^c); rozwinięcie (ww. 16—18)

Jednostka antytetyczna (ww. 12—13) omawia postawę najemnika (pasterza niższego rzędu) i tego, kto nie jest pasterzem względem owiec. W chwili niebezpieczeństwa zostawia on trzodę na pastwę wilka i sam ucieka. Analogia ww. 12—13 z mową zagadkową polega między innymi na tym, że w obydwu przypadkach mówi się o braku znajomości u owiec tego, kto nie jest właściwym pasterzem. Postacie występujące w ww. 12—13 uwydatnia następujący układ chiastyczny:

najemnik... owce (12 ^a)	najemnik... owce (13)
wilk (12 ^b)	wilk (12 ^c)

W pierwszym układzie paralelnym na uwagę zasługuje również pewna korelacja wyrażen: „którego owce nie znają” (12^a) — „nie troszczy się i owce” (13). Podkreśla ona wzajemną obcość między najemnikiem i owcami. W drugim zaś układzie paralelnym korelacja dotyczy czasowników: „opuszcza... i ucieka” (12^b) — „porywa i rozprasza” (12^c).

Pierwsza podsekcja (wv. 14^a—15^b) ukazuje Jezusa w funkcji dobrego pasterza zgodnie ze swoim podtytułem: „Ja jestem dobrym pasterczem” (w. 14^a). Według mowy zagadkowej (wv. 3—4) pasterczem owiec jest ten, kto zna je z imienia i sam jest rozpoznany przez nie. Wv. 14^b—15^b podejmują ten temat przenosząc go na płaszczyznę osobową. Tym razem bowiem chodzi już o intymne poznanie między Jezusem i „jego” (uczniami), którego wzorem i fundamentem jest nadprzyrodzone poznanie między Ojcem i Jezusem¹³. Czasownik *ginoskein* jest tematycznym słowem podsekcji i występuje cztery razy, czyli w każdym stychu. Dwa pierwsze stychy (w. 14^{b-c}) cechuje chiastyczny układ słów:

znam	znają
moje	moje

Kolejne dwa stychy występują również w pozycji paralelnej (w. 15^{a-b}): mnie zna Ojciec // ja znam Ojca. Dobroć Jezusa jako pasterza polega więc na doskonałym poznaniu uczniów, którzy ze swej strony znają pasterza. Należy tu uwzględnić biblijne znaczenie czasownika *ginosko*¹⁴.

Druga podsekcja daje kolejną motywację dobroci pasterskiej Jezusa. Tytuł podsekcji podał ją w formie ogólnego stwierdzenia: „Dobry pasterz daje życie za owce swoje” (w. 11). Tytuł zaś drugiej podsekcji konkretyzuje tę zasadę odnosząc ją do osoby Jezusa, który mówi o sobie: „I życie moje oddaję za owce” (w. 15^c). O jakie jednak owce chodzi? W mowie zagadkowej, nawiązującej do wydarzeń w świątyni jerozolimskiej podczas święta Namiotów, Jezus miał na myśli owczarnię Izraela, w mowie zaś wyjaśniającej perspektywa znacznie się rozszerza. Oprócz owiec *wyprowadzonych* z judaizmu Jezus pragnie *przewodzą* do swej owczarni także inne owce, które do Izraela nie należą. Egzegeci jednomyślnie widzą tu aluzję do chrześcijan pogańskiego pochodzenia. Podsekcja dzieli się na dwie jednostki z których pierwsza (w. 16) nawiązując do ostatniego słowa tematycznego (*ton probaton* — w. 15^c) precyzuje o jakie owce chodzi, druga zaś (wv. 17—18) rozwija pierwszą część podtytułu („I życie moje oddaję” — w. 15^c) a nawet ją dosłownie powtarza (w. 17). W drugiej jednostce brak już wzmianki o owcach a cała uwaga skupia się na temacie dobrowolności ofiary Jezusa zgodnie z wolą Ojca oraz na aspekcie swobodnego dy-

¹³ Słowo *kathos* może oznaczać podobieństwo jak również wskazywać na fundament — por. W. Bauer, *Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berlin⁵ 1963, kol. 709: „begründend”.

¹⁴ Por. R. Schnackenburg, dz. cyt., 374—375.

sponowania życiem. Pierwszą jednostkę cechuje następujący układ słów:

owczarnia (16^a) owczarnia (16^d)
 przyprrowadzić (16^b) słuchać (16^c)

Podobna forma chiazmu cechuje także drugą jednostkę:

Ojciec (17) Ojciec (18^c)
 oddają (18^a) oddają (18^b)

Nadto z uwagi na zastosowanie czasowników można mówić o następujących paralelizmach: *tithemi* (w. 17) // *tithemi* (w. 18^a); *labein* (18^b) // *elabon* (18^c).

WNIOSKI

Analiza strukturalna mowy o Dobrym Pasterzu (J 10, 1—18) ujawniła zwartość tematyczną i kompozycyjną perykopy.

1. Planowość tematyczna mowy. Ww. 1—2 pełnią funkcję ogólnego wprowadzenia tematycznego najpierw dla mowy zagadkowej (ww. 1—5), a następnie dla mowy wyjaśniającej (ww. 7—18). Ta ostatnia dzieli się na dwie sekcje, poprzedzone tytułami, które rozpadają się na mniejsze jednostki z kolejnymi podtytułami. Wprowadzenie tematyczne całej perykopy (ww. 1—2) eksponuje motyw brany a zwłaszcza motyw pasterza owiec. Mowa wyjaśniająca transponuje powyższe motywy odnosząc je w zapowiedziach tematycznych sekcji do osoby Jezusa: on jest bramą owiec (w 7), a przede wszystkim jest dobrym pasterzem, który daje życie za owce swoje (w. 11).

2. Środki scalania pod względem literackim. Częstym zjawiskiem jest tu paralelizm antyetyczny, który rządzi tak poszczególnymi wyrażeniami jak również większymi jednostkami w zakresie sekcji. Kontrast służy do uwydatniania cech osoby i posłannictwa Jezusa. Liczne paralelizmy, scalające wyrażenia w zwartą całość kompozycyjną, świadczą o finezji literackiej utworu. Na szczególną uwagę zasługuje figura retoryczna znana pod nazwą chiazmu.

Płock

KS. ANDRZEJ SUSKI

Ks. Jan Szlaga

OBRZĘDY STAREGO PRZYMIERZA WEDŁUG HBR 9, 6—7

Opis obrzędów, które dokonywały się w przybytku jest równie lakoniczny, jak i samego przybytku (Hbr 9, 1—5). Z długiej, a jednocześnie bogatej w różne rodzaje ofiar historii Izraela autor Hbr wy-